

Nederlandse Genealogische Vereniging

Afdeling

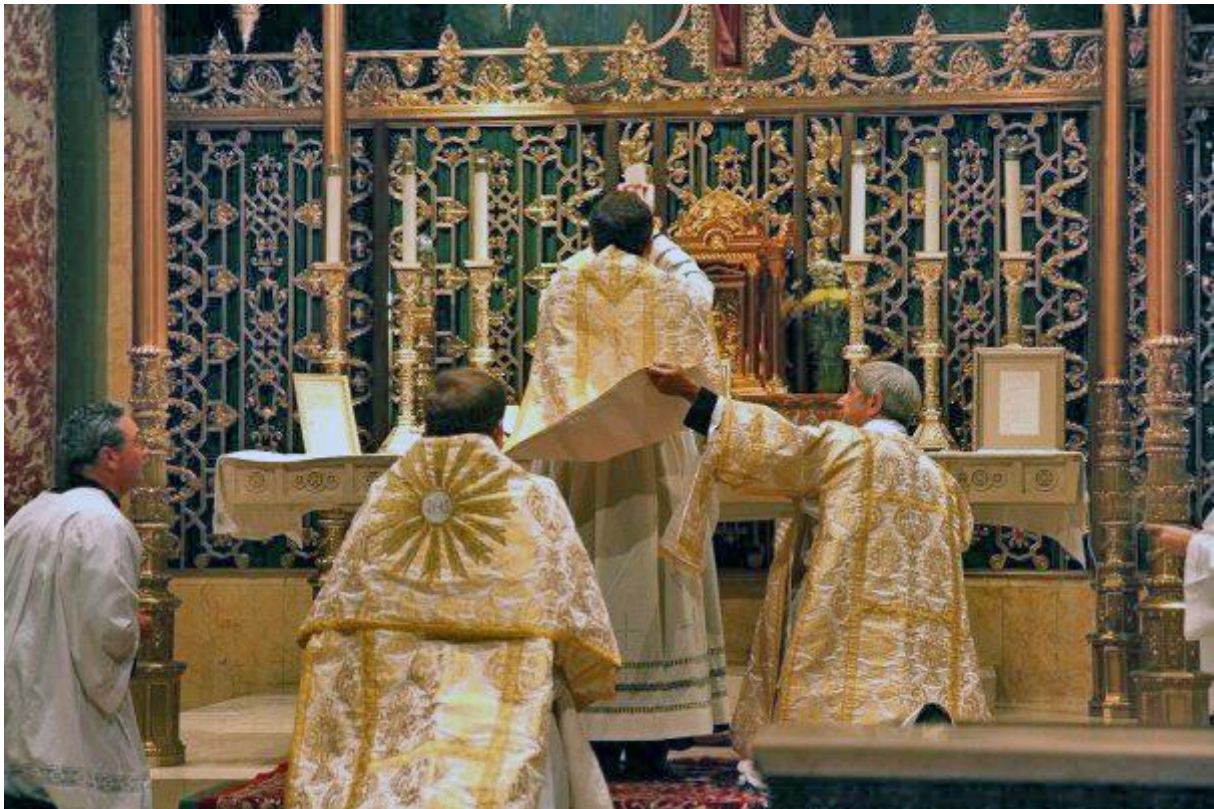
Delfland

Opgericht

23 nov.1976

MEDEDELINGENBLAD

Jaargang 25, No.4, december 2016

“Roomsen zo zijn wij”

(Lezing door dhr. J.F.J. Grimmelikhuisen,
op donderdag 12 januari 2017 om 20.00 uur)

Inhoudsopgave Jaargang 25, nr. 4, december 2016

Van het Bestuur en de redactie	2185
Berichten uit de afdeling	
- Agenda afdelingsbijeenkomsten:	2186
- Bijeenkomsten van anderen:	2188
- Ledenbestand	2188
Bestuursmededelingen	
- Inlooppreek voor ouderonderzoek	2188
Nieuwe leden stellen zich voor	
- Henk Lups	2189
Wetens(w)aardigheden	
- Hoe meldden werknemers zich ziek toen er nog geen telefoon was	2191
- De geschiedenis van het geld	2192
SHIFT ef_zeven	
- E-mailadressen	2199
- Websites	2199
- Digitalisering op verzoek – Haags gemeentearchief	2200
- Boefproof mobile apparaten	2200
Algemene informatie	
- Gratis downloads 2017 Amsterdams stadsarchief	2200
Boekennieuws	
- Scheveningse afstammelingen Karel de Grote	2201
- De Kinderkolonie	2201
- De Spion (over Het leven van Mata Hari)	2202
- Barack 88 - Dwangarbeid WO II in Wildau	2203
Tentoonstellingsnieuws	
- Schipluiden Tramstation: Wonen in een Monument	2203
- Westlandsmuseum: Van wie ben jij er één?	2204
Diversen	
- Hulp bij transcriberen Franse documenten	2204

MEDEDELINGENBLAD

Van het Bestuur en de Redactie:

Het einde van 2016 komt in gezwinde spoed dichterbij. Het zomerse najaar is voorbij en – als ik dit schrijf – zijn de koude dagen en nachten in aantocht.

Een moment om terug te kijken. Onze afdeling heeft een redelijk succesvol jaar achter de rug: het 40e jaar en het Mededelingenblad maakte het 25e jaar vol. Daarnaast waren er dit jaar enkele voorouderspreekuren, die diverse belangstellenden -*zowel leden als niet-leden*- trokken. We hopen dat ons ledental er door zal groeien.

Een oude traditie ‘de 10 minutenpraatjes’ werd hersteld door op de avond van 10 november de leden aan het woord te laten. Een viertal afdelingsleden heeft een korte presentatie over hun onderzoek en de moeilijkheden daarbij gegeven.

We hebben geprobeerd voor het voorjaar weer een interessant programma samen te stellen. Zo beginnen we met een blik in het Rijke Roomse leven, terwijl in april de spreker die avond ons een kijkje in het Cartularium van de kerk van Rijswijk zal geven. Twee van de lezingen met een kerkelijk aspect in het Lutherjaar: 2017.

Verder besteden we aandacht aan een vorm van social media, nl. 'het bloggen' en dat dan wel gericht op genealogie. Wie weet begint u na het beluisteren van de lezing zelf wel enthousiast aan een blog. En met paleografie hebben we allemaal als genealogisch onderzoeker te maken, we hebben prof. De Boer bereid gevonden daarover e.e.a. te vertellen. Kortom u bent weer van harte welkom op de afdelingsbijeenkomsten. We hopen weer velen van u te ontmoeten.

In het jaar 2017 wil het afdelingsbestuur proberen een lustrumviering te organiseren. Omdat we willen dat zo'n viering aansluit bij de wensen van de afdelingsleden stellen wij het op prijs als er vanuit de afdelingsleden ook voorstellen komen.

Rest ons nog om u allen prettige feestdagen te wensen, een plezierige jaarwisseling en een gezond en voorspoedig 2017.

Namens het bestuur en de redactie:
Leo Heurter en Anny Käyser-van der Zee

en .....

Volgt u de afdeling al op **facebook** en **twitter** ?

Facebook: <http://www.facebook.com/ngv.delfland> en

Twitter: http://twitter.com/NGV_DFL of klik de logo's op de afdelingswebsite aan om een kijkje te nemen.

BERICHTEN UIT DE AFDELING

Om een wat beter planbare agenda van de afdelingsbijeenkomsten te verkrijgen, heeft het afdelingsbestuur besloten voorlopig de tweede donderdag van de maand te kiezen voor de afdelingsbijeenkomsten.

Agenda afdelingsbijeenkomsten:

- Donderdag 12 januari 2017 om 20.00 uur: **‘Roomsen zo zijn wij’**. Spreker is dhr. J.F.J. (Jos) Grimmelikhuizen uit Arnhem.

Het dagelijks leven van Roomse voorouders door de ogen van genealogen.

Bij het schrijven van hun familiegeschiedenis realiseren genealogen zich niet zo vaak hoe sterk het behoren tot een gelovige gemeenschap, zeg Kerk, het leven van alledag in het verleden heeft beïnvloed. Traditionele rituelen rond geboorte, huwelijk en dood zijn nauwelijks nog bekend en liturgische gebruiken in de eredienst worden hoogstens met verbazing bekeken. Maar ook de gevolgen van het verzuilde maatschappelijk

leven en niet alleen het roomse, tussen 1850 en 1950, realiseert een genealoog zich niet altijd. De problemen rond gemengde huwelijken vormen slechts één, maar sprekend voorbeeld.

Jos Grimmelikhuizen, naar eigen zeggen afkomstig uit een zeer Rooms nest, ging op zoek naar bronnen om het "Rijke Roomse leven" van zijn (over)grootouders te kunnen documenteren. Van die zoektocht doet hij in zijn lezing verslag en toont de toehoorders aan de hand van een levendige presentatie zijn vondsten, die ook de toehoorders zonder Roomse voorouders zullen leren en vermaken.

De lezing wordt afgesloten met een aantal suggesties voor onderzoek in kerkelijke, ook niet-roomse, bronnen.

Met de spreker reist een bescheiden, maar representatieve verzameling van boeken, prenten en kleine memorabilia mee, die het besprokene vaak illustreren.

- Donderdag 9 februari 2017 om 20.00 uur: **‘Genealogisch Bloggen’** door dhr. P. (Peter) Fasol uit Gouda.

Steeds meer mensen bloggen, en ook genealogie is een heel geschikt onderwerp om in blogvorm over te schrijven.

In de presentatie zal Peter Fasol ingaan op zaken die hierbij komen kijken. Denk aan bijvoorbeeld:

- Wat is een blog?
  - Het kiezen van onderwerpen
  - Storytelling: hoe vertel ik een verhaal?
  - De techniek van het schrijven voor internet: begrijpelijk, toegankelijk en vindbaar
  - De presentatie op de website: CMS (contentmanagementsysteem), ontwerp,
- Het belooft een interessante avond te worden!!

NB: zie ook: <http://www.fasol.nl/de-beste-weblogs-over-genealogie/> waar Peter Fasol een lijst vermeldt van genealogische weblogs, die hij erg goed vindt.

- Donderdag 9 maart 2017 om 20.00 uur: **‘Het oog van de meester: schrift en schrijfontwerps’** door dhr. prof. dr. D.E.H. (Dick) de Boer uit Leiderdorp. Hij zal ons meer over Oud-Schrift vertellen.

Aan de hand van voorbeelden uit eigen bronnenonderzoek zal de spreker een overzicht geven van schriftvormen en schrijfwijzen uit de late middeleeuwen en de vroege nieuwe tijd. Hij besteedt daarbij aandacht aan de ontwikkeling van schrijftradities, afkortingsmethoden en kanselarijgebruiken en aan de manier waarop die werden toegepast in klad- en netschrift. Hij kijkt naar de rol van het onderwijs bij het aanleren van het schrift, vooral aan de hand van een casus betreffende de Leiderdorpse schoolmeester *Louis van Renterghem* van ca. 1615. Aan de hand van een oud toonschrift laat hij zien dat achter het fenomeen van de 'handwisselingen' een lastige praktijk schuilgaat.

- Donderdag 13 april 2017 om 19.30 uur: **Afdelingsledenvergadering** met na de pauze **“Het Rijswijks Cartularium”** door dhr. dr. R. Poortier uit Rijswijk.

De geplande data voor het najaarsprogramma 2017 zijn:

- Donderdag 14 september om 20.00 uur.
- Donderdag 12 oktober om 20.00 uur.
- Donderdag 9 november om 19.30 uur Afdelingsledenvergadering om 20.15 uur.

De reguliere afdelingsavonden worden gehouden in de grote zaal van het Kerkelijk Centrum Delfgauw, de aanvang is om 20.00 uur. Afwijkende tijden vindt u hierboven.

Het adres is: Kerkelijk Centrum Delfgauw, Zuideindseweg 7, 2645 BD Delfgauw.

In de omgeving is voldoende gratis parkeergelegenheid. Achter de kerk bevindt zich ook nog een relatief groot parkeerterrein. Tijdens onze avonden is het toegestaan om ook hierop te parkeren. Zowel vanuit Delft, het Westland als Zoetermeer is de locatie goed te bereiken. Zie ook de website van de afdeling.

Per openbaar vervoer is het Centrum prima bereikbaar met Veolia bus 121, vertrek van station **Delft** om 19.02 en 19.32 uur en van station **Zoetermeer** om 18.54 en 19.24 uur. De halte in Delfgauw heet: “Delfgauwseplein” en is slechts enkele minuten lopen van het Kerkelijk Centrum. Vertrek van **Delfgauw** richting **Delft**: 21.44, 22.44, 23.44 uur, richting **Zoetermeer**: 21.45, 22.45, 23.45 uur.

(Kijk voor de dienstregeling op: <http://veolia-transport.nl>)

Wij brengen de mogelijkheid van **carpooling** nogmaals onder uw aandacht.

Mocht u belangstelling hebben met iemand mee te rijden, neemt u dan contact op met dhr. L.P. Heurter, telefoon 079-3617947, e-mail: lphtr@planet.nl. Ook mensen die bereid zijn iemand mee te laten rijden, kunnen dit bij de heer Heurter kenbaar maken.

Voorafgaande aan de bijeenkomst is er koffie e.d. te koop aan het buffet, evenals tijdens de pauze. Zoals gebruikelijk wordt er in de zaal niet gerookt!

Introducés zijn van harte welkom.

De afdelingsavonden worden op basis van ideeën van het afdelingsbestuur ingevuld. Dit is natuurlijk geen wet van Meden en Perzen. Ook u kunt uw invloed laten gelden bijv. door uw ideeën voor een spreker, een onderwerp of andere invulling voor een afdelingsavond aan te dragen. U moet er wel rekening mee houden dat we minimaal een half jaar tot soms een jaar vooruitplannen.

Bijeenkomsten van anderen:

Op 21 januari 2017 van 11.00-16.00 uur: **Jubileum Historische Vereniging Vlaardingen** gevierd met een 'Open Vlaardingendag' in het Geuzencollege, Arie Koplaan 3, 3132 AA Vlaardingen, Informatie via: wcdenbreems@zonnet.nl.
Zie: <http://www.hvv-vlaardingen.nl>.

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

Ledenbestand

Correctie vermelding naam:

nr. 135934 mevr. P.C. Valster, Emmalaan 20, 3581 HT Utrecht
(naam is dus Valster, abusievelijk was Valstar vermeld)

Adreswijziging:

nr. 124888 dhr. prof. drs. E.W. Roscam Abbing, Hoofdweg 81, 7741 PM Coevorden
nr. 135053 dhr. J.A.M. van den Berg, St. Jorispad 16, 2671 MZ Naaldwijk

Lidmaatschap opgezegd:

nr. 104474 dhr. J. Heemskerk, Schansbaan 289, 2728 KW Zoetermeer

Overleden:

nr. 135899 dhr. Ir. H.A. Meesters, Sperwerlaan 14, 2261 CX Leidschendam

Per 31-10-2016 telde de afdeling: 268 leden en 17 bijkomende leden. De NGV telde op 31-10-2016: 7362 leden en 714 bijkomende lidmaatschappen.

Onze nieuwe leden heten we bij deze hartelijk welkom, we wensen hen succes bij hun onderzoek en hopen hen ook bij onze afdelingsactiviteiten te ontmoeten. Voor nieuwe leden is ook het volgende van belang.

De heer Gerard Velders verzorgt namens het afdelingsbestuur de verwelkoming en introductie van nieuwe leden. Hij geeft informatie over de afdeling en peilt tevens de interesses van de nieuwe leden.

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

BESTUURMEDEDELINGEN

INLOOSPREEKUR VOOR OUDERONDERZOEK

In samenwerking met Archief Delft organiseert de NGV afdeling Delfland een maandelijks genealogisch spreekuur. De geplande data voor 2017 zijn:

11 januari   8 februari   8 maart

12 april   10 mei   14 juni

Steeds van 14 tot 16 uur in het van Archief Delft, (Oude Delft 169, 2611 HB Delft). Het inloospreekuur wordt momenteel gehouden in de **vergaderkamer** op de **2^e verdieping**. Er is helaas geen lift in het gebouw.

Als u zich even meldt bij de receptie brengt men u naar de kamer waar het Vooroudersspreekuur gehouden wordt.

Dus .....

Bent u geïnteresseerd in uw voorouders en waar ze vandaan komen?

Wilt u dat ook eens onderzoeken maar weet u niet hoe en waar te beginnen, doet u al een onderzoek maar bent u vastgelopen, wilt u gewoon eens over uw onderzoek praten met een paar medeonderzoekers of hebt u andere genealogische vragen, kom dan naar het voorouderspreekuur.

De Nederlandse Genealogische Vereniging afdeling Delfland en het Archief Delft helpen u graag met uw onderzoek.

Vrijwilligers van de afdeling Delfland van de NGV helpen u verder op weg met het onderzoek, geven voorlichting over de aanpak van stamboomonderzoek en demonstrenen enkele programma's om de gegevens in op te slaan.

Bovendien kunt u kennis maken met het opzoeken van de gegevens in de studiezaal.

*_**

NIEUWE LEDEN STELLEN ZICH VOOR

De heer Gerard Velders verzorgt, namens het bestuur de introductie van nieuwe afdelingsleden. D.w.z. dat hij contact zoekt met deze nieuwe leden, informatie geeft over de vereniging en de afdeling en tegelijkertijd de interesses peilt. Voor alle duidelijkheid de stukjes worden door Gerard Velders geschreven maar voor publicatie wordt de betrokken leden zoveel mogelijk gevraagd om commentaar, aanvullingen en goedkeuring van bedoelde tekst.

Nieuwe gezinsleden worden niet automatisch benaderd. Als een nieuw gezinslid in deze rubriek wil worden opgenomen of informatie wenst, wordt vriendelijk verzocht hiervoor contact op te nemen met dhr. Velders.

Om u deelgenoot te maken. Volgt hierna een nieuwe aflevering van deze rubriek.

~~NIEUWE~~ LEDEN STELLEN ZICH VOOR.... nr. 53.

(door: Gerard J.L.M. Velders)

Als verrassing dit keer geen nieuw lid dat zich voorstelt, want in deze aflevering geven we het woord aan een van onze leden met een laag lidnummer een goede bekende in onze afdeling n.l. : Henk Lups. In deze aflevering vertelt hij zijn eigen levensverhaal.

Dhr. H.M. Lups, (lidnr. 107530)

Mijn geschiedenis in een notendop.

Ik ben geboren in 1925 te Harlingen aan de Noorderhaven. Dankzij o.a. de crisomstandigheden verhuisden we na wat omzwervingen naar Den Haag. Na een auto-ongeluk belandde ik bij mijn Friese grootouders in Luinjeberd om te herstellen. In het dorp was het onderwijs niet optimaal, zodat ik daarna een jaar bij mijn grootmoeder in Veendam terecht kwam en daar toelatingsexamen voor de H.B.S. deed, die ik in Den Haag volgde.

Na de oorlog heb ik een collegejaar medicijnen gestudeerd in Groningen, waar de universiteit het eerst opende, een keuze omdat een paar neven van mijn vader arts waren

en ik bij mijn voorkeurkeuze, geschiedenis, geen droog brood zou kunnen verdienen volgens mijn H.B.S.-leraar. Helaas was ik niet voor arts in de wieg gelegd en ook de financiën waren niet toereikend.

Op dat ogenblik kreeg ik een oproep om voor de militaire keuring te verschijnen, waar ik werd goedgekeurd voor huishoudelijke en administratieve arbeid. Had nog tijd voor een cursus steno en typen, die ik daarom volgde. Na de militaire opleiding o.a. in Assen, Teuge en Rotterdam volgde de trip naar Indonesië, waar ik drie jaar actief was bij de '7 December Divisie' op een van de Brigadestaven.

Na mijn dienstitijd ben ik gaan werken bij de verzekeringsmaatschappij 'De Nederlanden van 1845'. Het baantje waar ik het eerst kon beginnen. In eerste instantie als schadecorrespondent, later, na wat cursussen als formulierbeheerder en doorgeschoold tot souschef centrale inkoop.

In die tijd heb ik een opleiding gevolgd voor psychocurientoloog. Je moest mensen uit de problemen helpen. Samen met een medecurientoloog een maatschap opgestart die o.a. een paar cursussen verzorgde en een tijdschriftje uitgaf. Dit omdat we geen reclame mochten maken, maar wel met een vrijwel onbekend product zaten. Voor mijn werk had ik verschillende cursussen gevolgd op grafisch gebied. Op gegeven ogenblik heb ik daarom o.a. een offsetpersje gekocht en wat er zoal meer nodig was. Mijn partner overleed plotseling en zijn nabestaanden lieten mij het instituut, dat negatief draaide, graag.

De curientologie wilde niet maar uit mijn omgeving kreeg ik geregeld vraag naar drukwerk. Dat ben ik uit gaan bouwen en dat wilde wel. In het begin vooral drukwerk voor particulieren, briefpapier en visitekaartjes en bijv. QSOkaarten voor degenen die toen een "zendbakje" hadden. Later werd ik nog erkend drukker en lid van het Grafisch verbond. In Den Haag werd het te klein en ik verhuisde naar Delft aan de Buitenwatersloot. Op gegeven ogenblik kon ik halve dagen gaan werken bij de 'Nationale Nederlanden'. De drukkerij verder uitgebouwd. Op gegeven ogenblik kon ik een stuk van een verzamelbedrijfsgebouw in de wijk Tanthof aanschaffen. Gelukkig want achter in de woonkamer stonden op gegeven ogenblik o.a. een fotozetter met ontwikkelapparatuur en een vergaarapparaat met nieter.

Ik heb o.a. diverse blaadjes en tijdschriften gedrukt. Van het blad van de HCC bijv. begon ik met twee A4-tjes die uitgroeiden tot een volwaardig tijdschrift. Dat groeide zo voorspoedig dat ik er op gegeven ogenblik mee moest stoppen.

Toen de Computerafdeling van de NGV werd opgericht, kreeg ik een oproep van Els Elenbaas om naar Hilversum te komen. Dit leidde tot het verzoek lid te worden van de redactie en voor het drukken te zorgen. Hebben we jaren met veel plezier gedaan, tot een nieuwe secretaris bij de NGV computerafdeling claimde de vervaardiging beter en goedkoper te kunnen laten doen (hetgeen tot een tekort op de exploitatierekening leidde).

Op dezelfde manier raakte ik ook betrokken bij de redactie van het Heraldisch Tijdschrift met als hoofdredacteur Ad Hoeben, maar ik ben geen heraldicus, zodat ik met dat redacteurschap ben gestopt alhoewel de drukkerij het blad nog lang heeft gedrukt.

Met een vriend, Frans van Geldorp, die diverse publicaties op zijn naam had staan op historisch en genealogisch gebied, ben ik zelf een tijdschrift gaan uitgeven uit onvrede over de inhoud van Gens Nostra, waarin wij voorlichting misten. Dit van 1993 t/m 2009: Ons (Genealogisch) Erfgoed. Helaas overleed Frans na een kort ziekbed, maar de redactieleden van het computerblad deden graag mee. In 2009 ben ik er in verband met mijn leeftijd mee gestopt, maar de heer Kranen uit Ede wilde het graag voortzetten, nu onder de naam GEM, dat nog steeds bestaat.

Op dit moment voel ik me, gezien mijn leeftijd, bevoorrecht dat ik met een neef nog twee websites in de lucht kan houden met genealogische en historische informatie, te weten:

- <http://www.buitenwatersloot-delft.nl> en

- <http://www.genealogie-info.nl>.

De eerste site geeft de historie per pand van de Buitenwatersloot en zijn bewoners weer, op de tweede site vindt u naast mijn stamboom, die ik nog eens bij moet werken, de inhoud van 'Ons Genealogisch Erfgoed', oude beroepen, een item dat veelvuldig wordt geraadpleegd door genealogen en waarover ik nog geregeld vragen krijg.

*_**

WETENS(W)AARDIGHEDEN

Hoe meldden werknemers zich ziek voordat de telefoon was uitgevonden?

Onderstaand stukje stond in QUEST van 2014 in de rubriek “Vraag en Antwoord” Techniek.

“De boer die zijn land bewerkte, de meubelmaker met een winkel aan huis, de groenteman met zijn eigen marktkraam: als ze ziek waren, hoefden ze dat bij niemand te melden. Want ze waren eigen baas.

En als ze personeel hadden, woonde dat vaak bij hen in of in de buurt. Dus bij een stevige griep kon een familielid of buurman makkelijk even langs lopen bij de baas.

De forens, die te ver van zijn werk woont om een huisgenoot even langs te sturen, is een uitvinding van de 19e eeuw.

Toen ontstonden grote fabrieken die arbeiders uit de wijde omtrek aanzogen. In die tijd werd ook de telefoon ontwikkeld: de eerste Amsterdammers konden in 1881 bellen.

Een aansluiting op het netwerk was lang voorbehouden aan de elite en zieke arbeiders moesten zich nog even behelpen met behulpzame collega's uit de buurt.

Met het aantal forenzen steeg ook het aantal telefoontoestellen, waardoor ziekmelden weer net zo eenvoudig werd als voor de inwonende timmermansknecht of het hulpje van de groenteverkoper.”

DE GESCHIEDENIS VAN HET GELD

(vervolg van blz. 2179 uit Mededelingenblad 2016 / 3)

Hoofdstuk 2. De opmars van het geld in Europa.

Algemeen

De Griekse munten zijn voor onze muntgeschiedenis van groot belang geweest omdat men in Lydië startte met het aanmunten van ronde munten uit verschillende legeringen. Aanvankelijk was de legering zilver of goud; enkele eeuwen later sloeg men de laagste waarden ook in koper. In de loop van de 20e eeuw wordt het algemeen gebruikelijk om munten te slaan in niet-edele metalen, zoals Nikkel, Koper, Platina, Curpro-Nikkel (75% Nikkel, 25% Koper), Messing, Tombak, IJzer, Tin en Aluminium.

In Athene begon men ook vroeg met aan het aanmunten van Drachmen. Vanaf 545 v. Chr. werden er in zeer grote aantallen zilveren Drachmen geslagen. De Drachmen waren onderverdeeld in 6 obolen. De belangrijkste munt was de Tetradrachme, die de waarde van 4 Drachmes had. De munt was 17 gram en ze was de belangrijkste handelsmunt in het Middellandse Zeegebied.

Nadat Alexander de Grote (336-323 v. Chr.) het Atheense Rijk overnam, was de Tetradrachme helemaal de beste en handigste handelsmunt, want nu kon er in een heel groot gebied mee betaald worden (Alexander de Grote had erg veel gebieden). Op den duur werd de Drachme helemaal verdrongen door het Romeinse geldstelsel en de opkomst van de Islam in de 7de eeuw.

Keltische Munten

Een aantal Keltische volkeren had een eigen muntslag. Vooral de belangrijkste stammen sloegen munten in de 1ste eeuw van onze jaartelling. De muntslaande stammen waren de Nerviers (ten oosten van de Schelde), de Eburonen (langs de Maas) en de Treviren (langs de Moezel)

De Kelten hadden echter geen geldeconomie, maar wél de munten nodig voor de betaling van oorlogsschulden, losgeld en bruidsgiften. Daardoor is de spreiding van Keltische munten ook niet zo groot; de meeste munten zijn gevonden rond de muntplaats.

De metalen die de Kelten gebruikten waren goud, zilver en brons. Van 1 soort munt is de naam bekend: Semissos. Dat is een zwart geslagen munt in het brons. De meest bekende munten zijn de “regenboogshoteltjes”.

De Keltische muntslag verdween na het binnendringen van de Romeinen, maar de munten hebben daarna nog een tijd gecirculeerd in de steden.

Romeinse Munten

De eerste Romeinse munten zijn vanwege de oorlog in 280 v. Chr. geslagen. De Romeinen hadden wapens nodig en die konden de Grieken wel leveren, mits er betaald werd met munten die aansloten bij de Griekse muntraditie.

In het begin gieten de Romeinen zware munten van koper die ongeveer 327 gram wogen. Daarna werden de munten van zilver en werden ze geslagen i.p.v. gegoten. De munten werden dus lichter. Door deze eigen muntslag ontstond er in 212 v. Chr. een eigen Romeins muntstelsel met een Denarius (zilveren munt) die onderverdeeld werd in 10

koperen Assen. Na 140 v. Chr. werd de As kleiner: er gingen 16 Assen in 1 Denarius. Daardoor ontstond er een nieuwe munt: de koperen Sertestius. Die munt was 4 Assen waard en werd daarmee de belangrijkste rekeneenheid.

Keizer Augustus (27 v. Chr-14 n. Chr) deed er nog een schepje bovenop; de muntreeks werd uitgebreid met een gouden Aureus. Het stelsel werd dus als volgt:

1 Aureus = 25 Denarius = 100 Sertestius = 400 Assen

Tot 296 is dit stelsel onveranderd gebleven. Niet langer, want in 296 werd de koperen Follies de standaardmunt. Vanaf 309, onder het bewind van Keizer Constantijn kwam er weer een nieuwe standaardmunt; de zuiver gouden Solidus. Ook wel bekend onder de naam Bezant.

De Romeinse munten werden gemaakt van goud, zilver, koper of brons. Op de voorzijde stond het portret van de keizer met daar omheen de naam en titels.

Door de Romeinen moest Nederland wel mee gaan doen met het muntstelsel, omdat de Romeinen hun loon in munten ontvingen en dat geld wilden zij besteden in o.a. Nederland. De Nederlanders waren toen dus wel verplicht het geld aan te nemen, hoe onbekend de munt ook was. Na het wegtrekken van de Romeinen uit noordwest Europa in 402 verdween het muntstelsel ook vrijwel onmiddellijk.

De Franken, die al in 270 Maastricht waren binnengevallen en het zuiden in beslag hadden genomen, sloegen als het ware hun slag. De Frankische heerser Clovis (481-511) liet eigen gouden munten slaan, iets dat nog nooit eerder was gebeurd met Frankische heersers. Omstreeks 700 veranderden de Franken van muntlegering; i.p.v. goud gingen ze zilveren munten maken, omdat er met die munten kleinere betalingen konden worden gedaan. De zilveren munten kregen de (Romeinse) naam: Denarius, ook wel Dernier genaamd.

De Friezen namen dit over en gingen ook zilveren munten slaan; als voorbeeld namen ze de Angelsaksen uit Engeland. De Friese munten werden ook wel Sceatta genoemd.

De Middeleeuwen

Toen de laatste Frankische koning werd afgezet in 752 nam Karel de Grote (768-814) de macht over en hij zorgde ervoor dat overal dezelfde Denarius (in Nederland: penning) werd geslagen. Er gingen 240 Penningen in een Karolingische Pond. Het Pond was ook nog onderverdeeld in 12 Solidi (in Nederland: Schelling) dus het muntstelsel werd als volgt:

1 Pond = 12 Schellingen = 240 Penningen

Karel de Grote zette ook zijn naam op de munten om de munt koninklijk recht te geven: niemand anders mocht in zijn regeerperiode munten slaan.

Door het invallen van de Vikingen in het Karolingische Rijk kwamen er ook veel Arabische munten Europa binnen. Door die inval viel het Karolingische Rijk in 2 delen uiteen:

Frankrijk en het Duitse Keizerrijk. Het grootste deel van Holland hoorde toen bij Duitsland.

De tijd van 1000-1400

Kort na het jaar 1000 werden er in Nederland verschillende nieuwe munthuizen geopend. Deze stonden in Tiel, Deventer en Maastricht. In die munthuizen werden penningen geslagen met de naam van de Duitse keizer. Al snel kwamen bisschoppen daar tegen in opstand. De bisschop van Utrecht opende eigen munthuizen in Deventer, Groningen en Maastricht. De bisschop van Luik liet in Maastricht munten slaan. Daarvoor liet hij in Luik de Duitse munten slaan, maar al gauw liet hij in zijn munthuis in Maastricht penningen slaan met de patroonheilige en de naam TRAIECTUM (Maastricht) erop.

De bisschoppen van Utrecht en Luik hadden toestemming gekregen van de keizer om eigen munten/penningen te slaan, maar toch sloegen verschillende andere graven en bisschoppen hun eigen penningen, tegen de wet van de Duitse keizer in. Die had echter niet de macht om deze mensen terug te roepen.

De zilveren Penningen wogen eerst ongeveer 1.7 gram, maar dit veranderde na een tijdje door de groeiende behoefte aan de Penningen. Daarna wogen ze nog maar 0.7 gram.

Toch is deze groeiende vraag naar de Penningen vreemd, omdat de plaatselijke bevolking (grotendeels boeren) deze Penningen helemaal niet gebruikte. Ze waren alleen maar bedoeld voor het afbetalen van koopwaar, belastingen en tolgeld.

In de 12de eeuw werden er in Zuid-Nederland (Vlaanderen en Brabant) veel meer munten geslagen dan in Noord-Nederland. In de 13de eeuw veranderde dit echter; het gebruik van geld in de Nederlanden nam toe. Niet alleen van Nederlandse munten, maar ook van vreemd geld dat in de circulatie was gekomen. Vooral Engelse penningen en imitaties van Brabantse Sterlingen werden veel gebruikt in Nederland. Door het gebruik van deze Engelse Sterlingen ging de hertog van Brabant ook meer dan 1 muntsoort slaan. Rond 1270 sloeg hij Sterlingen met een waarde van 4 Brabantse penningen.

Deze verschillende denominaties (waarden) pasten ook goed in het Europese patroon, waarbij bijna elke munteenheid meerdere denominaties had. Dit stelsel was ontstaan in Noord-Italië en werd al snel overgenomen door de Fransen die een zilveren Gros (=groot) lieten slaan, die 12 Penningen waard was.

Deze Franse Groot drong al gauw door in Nederland en hij werd voor het eerst in 1284 in Nederland geslagen (de geïmiteerde versie).

Ook in Vlaanderen werd deze munt geïmiteerd, maar in 1337 maakten ze een eigen Groot, die ook een plaats kreeg in Nederland; de Leeuwengroot. In Italië was men intussen doorgegaan met munten aanmaken en men maakte een gouden Florentijnse Gulden; de 1ste gouden munt sinds de zilveren Penningen van het Karolingische Rijk. Daarna verschenen erop steeds meer plaatsen gouden munten. Ook Nederland en Vlaanderen sloegen eigen gouden munten met Franse schilden.

Aan het eind van de 14de eeuw was er in Nederland een erg groot muntstelsel met veel zilveren en gouden "Groten", en ook veel Penningen. Handig was dat niet, omdat de meeste aankopen minder dan 1 Stuiver kostten, maar de kleinste denominatie was een Stuiver. In Nederland was er in deze tijd dus nog geen goede geldeconomie.

Het Vlaamse Muntstelsel

Door de vorming van een Bourgondische staat werd het Vlaamse muntstelsel de basis van het Nederlandse geldstelsel. Door allerlei oorlogen, aankopen en huwelijken

(trouwen om de macht van het land te krijgen) regeerde Philips de Goede (1419-1467) vanaf 1433 over Vlaanderen, Artesië, Brabant, Henegouwen, Holland, Zeeland, Namen en Limburg. Vanaf 1454 zat Luxemburg daar ook bij. Philips de Goede zorgde meteen voor een uniform (=gelijk) muntstelsel. Deze bestond uit een zilveren Groot en de gouden Rijder. De zilveren reeks bestond uit een dubbele Groot (ook bekend als Stuiver), de enkele Groot, de halve Groot en de Kwartgroot.

Philips de Goede wilde een goed muntstelsel maken in de Nederlanden. In het niet-Bourgondische deel van de Nederlanden bleef de inflatie voortduren. Sommige munten ondervonden zelfs een daling in waarde van 90%!!

Toen Karel de Stoute (1467-1477) de macht overnam van zijn vader handhaafde hij bijna geheel dit stelsel. Hij verlichtte alleen de Stuiver in 1474. Als gouden munt handhaafde hij de in 1466 ingevoerde Andriësgulden. Toen Karel de Stoute plotseling overleed kreeg Maximiliaan van Oostenrijk de macht. Hij had het stelsel niet goed in de hand. Daardoor maakte hij de zilveren munten lichter, zonder de nominale waarde aan te passen. Pas in 1489 kreeg hij het stelsel weer stabiel.

Nadat Philips de Schone (1482-1506) de macht had overgenomen werd er door hem een geheel nieuw muntstelsel ingevoerd; de belangrijkste stukken waren de gouden Philippusgulden en de zilveren Stuiver. In 1521, onder leiding van Karel V (1506-1555), kwam er nog een kleine wijziging; hij voerde een gouden Karolusgulden in, met een waarde van 20 Stuivers.

De 15de en 16de eeuw

Het begin van de 16de eeuw wordt beschouwd als de overgang van de Middeleeuwen naar de vernieuwing. In deze periode zijn ook 2 grote veranderingen geweest in het muntstelsel: de invoering van grote, zware zilvermunten met de waarde van een gouden munt, en de invoering van het kopergeld.

Door de nieuwe mijnbouwtechnieken werd het mogelijk meer zilver te winnen, men kon dus meer (zilveren) munten maken dan de gebruikelijke stuivers en andere munten van 3 gram.

In Venetië verscheen in 1472 een zilveren Lira van 6 gram. Milaan maakte een paar jaar later zilveren Testons aan van 9 gram (Teston = hoofd). De munten hadden namelijk sinds een lange tijd weer een portret van de heerser.

Sigismund van Tirol maakte eerst eigen gouden munten, maar in 1484 liet hij een zilveren munt van 16 gram maken; 2 jaar later kwam hij met een Guldiner; een zilveren munt van 32 gram met de waarde van een gouden Gulden.

In 1500 maakte ook Saksen zilveren munten met een waarde van een gouden Gulden. Bohemen maakte vanaf 1519 ook zware zilverstukken, de Joachimstalers. Deze Taler was erg populair in Europa en in 1566 werd hij officieel opgenomen in de muntwetten. De munt kreeg daardoor de naam "Rijksdaalder". In de Middeleeuwen had deze Rijksdaalder geen voet aan de bodem gekregen, omdat toen het idee heerste dat een munt alleen goed kon functioneren als de intrinsieke waarde gelijk was. Kortom: een gouden gulden was alleen bruikbaar indien het goud in de munt precies een gulden waard was. Dit was bij de Rijksdaalder niet het geval.

De kleinste denominatie in de Bourgondische Nederlanden was rond 1450 de Mijt. In 1 Stuiver gingen 48 Mijten. Vanaf 1474 werd de Mijt niet meer geslagen, daarvoor in de plaats kwam de korte(dubbele) Mijt. Die had toen een gewicht van 1.2 gram en bestond uit 3.3% zilver en de rest was koper. Na 1535 werd ook deze munt niet meer geslagen. In Italië was men intussen al begonnen met munten slaan uit geheel koper. Napels sloeg in 1472 de eerste geheel koperen munt. Karel V, koning van o.a. Napels, ging in 1543 ook koperen munten (de Mijten) slaan in de Zuidelijke Nederlanden. Holland en Zeeland kregen pas in 1573 een koperen Duit en een koperen Penning. Door de geldontwaarding vanwege de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) raakte de Penning al spoedig in onbruik, maar de koperen Duit hield stand en die bleef dan ook tot 1816 in de muntwet.

Oorlogsgeld en noodmunten

De opstand in de Nederlanden tegen het Spaanse bewind in 1572 had grote gevolgen voor het geld:

Inflatie en het gebruik van noodgeld. De inflatie werd veroorzaakt omdat men geld nodig had en dat dus ook bijmaakte. Holland en Zeeland maakten zich daar als eersten schuldig aan, maar al gauw deed elke provincie dit.

Het noodgeld werd aangemaakt, omdat al snel een tekort ontstond aan contant geld. Het geld werd namelijk snel uitgegeven, omdat men de huursoldaten moest betalen, maar ook hogere pacht en belasting.

Haarlem was de eerste stad die in 1572 noodmunten uitgaf. Meestal werden deze gemaakt van zilver en ze werden aangemunt door de munthuizen uit de stad, maar soms (bij gebrek aan een munthuis) kregen smeden de opdracht om de noodmunten uit een vierkant plaatje te maken met een paar instempelingen. Het zilver werd overal uit gehaald, omdat er veel zilver nodig was.

Alkmaar durfde in 1573 geen noodmunten te maken uit zilver materiaal, dus men ging daar tinnen noodmunten slaan. Leiden deed het nog gekker: ze maakte papieren munten, maar deze werden meestal niet vrijwillig geaccepteerd door de bevolking. Leiden probeerde dit probleem op te lossen, door als beloning voor het aannemen bonnen te verstrekken waarmee de mensen later brood konden betalen.

Maastricht maakte uitsluitend koperen munten, maar deze waren (in tegenstelling tot de noodmunten van de andere provincies) technisch erg goed uitgevoerd.

Klop en de Leeuwendaalder

In 1573 liep de nood zo hoog op, dat de oorlogsvoering niet meer goed te financieren was uit de (teruglopende) belastingen. De oplossing daarvoor vond de overheid al vrij snel: ze verplichtte iedereen om met een geklopte munt te betalen. Elke munt moest een speciaal merk (klop) hebben. Als men ongeklopt geld gebruikte, kreeg men een hoge boete.

Wanneer men 8 ongeklopte stuivers inleverde, kreeg men er 7 geklopte stuivers voor terug. Daardoor kreeg de overheid weer wat extra geld binnen.

De overheid wilde ook het meeste zilvergeld weer terughebben, om voor andere doeleinden te gebruiken. Ze liet de mensen het zilvergeld inleveren en daarvoor in de plaats gaf ze koperen munten terug, met het portret van de Spaanse koning erop.

Een 3de maatregel van de overheid in 1575 was het uitbrengen van een eigen Hollandse Daalder met het portret van Willem van Oranje erop. Ook stond daarop de grote leeuw van Nederland. Daardoor kreeg de Daalder al snel de naam “Leeuwendaalder”.

Al snel volgden andere steden en gewesten dit voorbeeld. Ook zij openden nieuwe munthuizen om hun verlies door de oorlog terug te winnen. Het gevolg hiervan was dat Nederland omstreeks 1580 ongeveer 30 munthuizen had. Daardoor ontstonden ook vele muntsoorten en die verstoorden de geldeconomie erg. Daarom zorgde Holland in 1583 dat het weer mogelijk was goede muntsoorten te slaan: de gouden Hongaarse Dukaat van het Hollandse type en de zilveren Duitse Rijksdaalder met het portret van Willem van Oranje.

Noord-Nederland begon zich nu geleidelijk als een zelfstandige staat te organiseren, en in 1586 probeerde men het muntstelsel weer overzichtelijk te maken. De 2 munten uit 1583 (zie vorige alinea) werden verheven tot de belangrijkste munten. De Rijksdaalder en de Dukaat waren ook voorlopig niet meer verdwenen uit het muntstelsel van Nederland. De Rijksdaalder leeft (tot de komst van de Euro) nog altijd voort als 2.5 gulden. De Dukaat is sinds 1586 uit de circulatie gehaald. Hij werd alleen nog tot de 2de Wereldoorlog als handelsmunt gebruikt. Hij wordt nu nog uitsluitend voor de verzamelaar geslagen.

Pas in 1694 kwam er in Noord-Nederland een stabiel muntstelsel, dat tot in de 18de eeuw gebruikt werd. De munten werden nog vaak veranderd, maar het systeem bleef hetzelfde: gebaseerd op Guldens en Stuivers.

Florijnen en Schellingen

In Nederland werd er door de Staten bepaald welke munten (generaliteitsmunten) geslagen moesten worden. In de 17de eeuw sloeg elk munthuis de voorgeschreven munten, maar daarnaast sloegen ze, als het uitkwam, ook provinciale (gewestelijke) munten. Die hadden meestal een lagere muntvoet, en daardoor werd de inflatie bevorderd. De generaliteitswet van 1586 was geen succes geweest. In 1601 sloeg Friesland al de eerste gewestelijke munt, de eigen zilveren Gulden (Florijn) van 28 Stuivers. In 1602 sloeg Zeeland ook een eigen gewestelijke munt, de Daalder van 30 Stuivers. In 1606 kwam er een nieuwe generaliteitsmuntwet die zulke gewestelijke munten verbood, maar de gewesten trokken zich niks van deze wet aan en al gauw sloegen Friesland, Deventer, Kampen en Zwolle hun eigen munten. Deze gewesten hadden het wel moeilijk met slaan, omdat men de munten moest slaan in de Dertigjarige Oorlog (1618-1648). Zeeland had ook een dergelijk probleem: het binnendringen van Zuid-Nederlandse Patagons en Ducatons die de grote Noord-Nederlandse zilverstukken volledig uit de circulatie verdrongen. Ondanks het binnendringen van deze munten konden de munthuizen nog wel de Rijksdaalder en de Dukaat (zie stuk Klop en de Leeuwendaalder) blijven slaan, omdat er vraag naar een internationale handelsmunt was. Toen deze vraag in 1650 wegviel dreigden de munthuizen werkeloos te worden; dat zou betekenen dat de overheid flinke onkosten moest maken. Daarvoor bedacht de Staten-

Generaal in 1659 een nieuw plan: ze maakte een nieuwe muntwet, waar de Zuid-Nederlandse een plaatje kregen. De Ducaton heette voortaan “zilveren Rijder”, de Patagon voortaan “zilveren Dukaat”. De zilveren Dukaat kreeg ook wel de naam Rijksdaalder, omdat deze eveneens 50 Stuivers waard was.

Helaas sloegen de munthuizen in deze tijd ook steeds slechtere zilveren munten, zoals de Florijnen, Ruiterschellingen en Zeeuwse Daalders. De reden van deze slechtere kwaliteit was de zilverprijs. Die steeg namelijk snel en daardoor werd er minder zilver in de munten verwerkt. Veel van deze slechte munten werden ook niet geaccepteerd door soldaten en andere mensen, omdat zij de munten te slecht voor woorden vonden.

Door invloed van de mensen verbood de Staten-Generaal daarom ook in 1691 de aanmuntning van deze Schellingen en Florijnen. Echter werden deze munten niet uit de circulatie gehaald; ze werden verlaagd van 6 Schellingen naar 5½ Schelling in 1692.

Om verdere aanmuntning van deze Florijnen en Schellingen tegen te gaan, werden in 1693 alle munten van dit type geklopt. Als extra voorzorgsmaatregel boden de rijkssteden 4000 gulden per jaar aan ieder gewest wanneer ze hun munthuizen zouden sluiten.

Het geld in de 18de eeuw

De Nederlandse muntcirculatie bestond in de 18de eeuw uit 3 onderdelen:

- Het slechte zilvergeld van voor 1694 dat niet meer aangemaakt mocht worden.
- De nieuwe Guldens, Drieguldens, Dubbeltjes en Stuivers die in 1670 waren ingevoerd.
- De koperen Duiten die vanaf 1702 in de meeste provincies werden geslagen.

Gouden munten kwamen in West-Europa vrijwel niet meer voor. Uit het buitenland kwamen wel gouden Dukaten terug, maar deze waren te veel afgesleten of gesnoeid om weer in de omloop te komen. In 1749 besloot de Staten-Generaal iets te doen tegen het snoeien van de munten. Alle gouden en zilveren munten zouden voortaan van kartelrand worden voorzien. De Staten-Generaal haalde daarop alle gouden en zilveren munten uit de circulatie, en pas veel later kwamen deze munten weer terug, maar dan met kartelrand.

De gouden Dukaat (met kartelrand) kon geen plaats meer krijgen in de circulatie, omdat het goudgehalte te hoog was. De intrinsieke waarde was hoger dan de nominale waarde. Om die reden werd de dukaat uit de circulatie gehaald, en daarvoor in de plaats kwamen de Gouden Rijder (waarde 14 gulden) en de Halve Gouden Rijder (waarde 7 gulden). Na 1764 steeg de goudprijs, dus ook bij deze munten was de intrinsieke waarde hoger dan de nominale waarde; deze munten werden eveneens uit de circulatie gehaald.

Vanaf 1764 bestond de Nederlandse muntcirculatie alleen nog maar uit zilveren munten.

Wordt vervolgd.

SHIFT ef_zeven

(door: A.P.J. Käyser - van der Zee)

In deze rubriek vindt u onderwerpen, die voor de computer gebruikende genealoog interessant kunnen zijn, zoals e-mailadressen van medeleden; homepages die interessante informatie voor genealogen bevatten; informatie over genealogische bronnen die op

CD-rom, DVD of anderszins zijn verschenen e.d. De informatie moet laagdrempelig zijn. Lezers die informatie op dit gebied hebben, kunnen deze aan mij toezenden. (e-mailadres: chkayser@planet.nl)

~~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*

E-MAILADRESSEN

Wijziging e-mailadres:

J. Noort te Pijnacker

jan@jannoort.nl

P.A. Kievoet te Voorburg

peter.kievoet@wagenaarhoes.nl

J.A.M. van den Berg te Naaldwijk

jamvdber@kabelfoon.nl

WEBSITES

Website Paleografie: *'WAT STAAT DAER?'*

Hier kunt u oefenen in het lezen van oude handschriften.

Het Brabants Historisch Informatie Centrum, het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven en het Regionaal Archief Tilburg sloegen de handen ineen om deze website te ontwikkelen.

<http://genealogie.hcc.nl/nieuws/nieuws-algemeen/wat-staat-daer> en

<http://watstaatdaer.nl/>

Westlandkaart:

Op de Westlandkaart ontdek je de ontwikkeling van het Westland door de eeuwen heen. In de navigatiebalk kun je zoeken op adres, je kunt de transparantie veranderen (naar Google Maps gaan), een thema kiezen of het jaar veranderen. Zo zie je hoe het Westland is ontwikkeld van een vrijwel leeg landschap, zo'n vijfhonderd jaar geleden, tot de glazen stad van nu.

www.westlandkaart.nl

Topotijdreis:

Speciale site van het kadaster met een schat aan oude kaarten vanaf 1800 - heden, netjes over elkaar gelegd. Je kunt de ontwikkeling van een streek helemaal volgen. Een aanrader van onze webmater.

www.topotijdreis.nl

Historische-kranten:

Naast Delpher.nl zijn er nog wel meer sites waar 'gedigitaliseerde historische kranten' op staan.

Een goede ingang daarnaar is de volgende site.

www.historische-kranten.startpagina.nl

Uit de archieven:

Het Haags Gemeentearchief presenteert vol trots miljoenste scan van “Digitaliseren op Verzoek”

'Digitaliseren op Verzoek' (DOV) is de gratis publieksservice van het 'Haags Gemeentearchief' die de geschiedenis van Den Haag letterlijk bij de mensen thuis bezorgt.

In 2013 is het 'Haags Gemeentearchief' begonnen om klanten op verzoek een scan (digitale kopie) van historische archiefstukken toe te sturen in plaats van een papieren kopie. Dat is een belangrijke stap vooruit voor alle klanten van het archief, want de digitale kopie wordt vervolgens online toegankelijk gemaakt voor iedereen.

In iets meer dan drie jaar tijd zijn op deze manier maar liefst 1 miljoen digitale kopieën gemaakt voor klanten. Die digitale kopieën zijn vervolgens online voor iedereen toegankelijk via [**www.archieven.nl**](http://www.archieven.nl).

Nadere informatie staat op de website van Den Haag:

[**http://www.denhaag.nl/home/bewoners/kunst-en-cultuur/haags-gemeentearchief/to/Digitaliseren-op-verzoek.htm**](http://www.denhaag.nl/home/bewoners/kunst-en-cultuur/haags-gemeentearchief/to/Digitaliseren-op-verzoek.htm)

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

BOEFPROOF

Woensdag 28 september jl. ondertekenden minister Van der Steur en dertien partijen uit de telecom- en ICT-sector een 'Boefproof-actieplan'.

Het doel is het aantal boefproof gemaakte mobiele apparaten vergroten en zo het aantal gestolen smartphones, tablets en smartphones verder terugdringen.

[**http://www.maakhetzeniettemakkelijk.nl/boefproof**](http://www.maakhetzeniettemakkelijk.nl/boefproof).

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

ALGEMENE INFORMATIE

Onder deze rubriek vallen o.a. de sub-rubrieken: Boekennieuws, afdelingsbibliotheek, Archiefnieuws en Cursusnieuws.

(door: A.P.J.Käyser-van der Zee)

Gratis downloads per 2017

Op de website van het **Stadsarchief van Amsterdam**, onder het kopje “Nieuws“ staat het volgende:

“Vanaf 1 januari a.s. komen alle scans in de Archiefbank en de Beeldbank kosteloos voor u beschikbaar. Dit betekent dat u voor de Archiefbank geen scantegoed meer nodig hebt en dat u alle 18 miljoen scans thuis of waar u maar wilt kunt openen en in hoge resolutie downloaden.”

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

BOEKENNIEUWS

Van Aken naar Scheveningen Scheveningse afstammelingen van Karel de Grote

Op zaterdag 5 november jl. verscheen bij de "**Historische en Genealogische Vereniging Scheveningen**" (HGVS) een bijzonder boek over Scheveningse nakomelingen van Karel de Grote.

Het boek is het resultaat van een jarenlange studie door Fred van der Zwan, Edwin Hamelink en Martin Spaans. Uitgangspunt is de chirurgijn *Johannes Frederik Baumann* en zijn vrouw *Johanna Magdalena Beekhuizen* met wie hij trouwde op 26 januari 1772 in de Scheveningse Kerk.

In het eerste hoofdstuk wordt o.a. verwijzend naar het beroemde tapijt van Bayeux, uitgelegd hoe de nakomelingen van Johannes Frederik Baumann, afstammen van Willem, hertog van Normandië, (1027/8-1087).

In hoofdstuk twee wordt in de kwartierstaat van Johannes Frederik Baumann, alle tot nu toe bekende voorouders beschreven over de periode van circa 1350 tot 1750. Hierbij zijn veel afbeeldingen van familiewapens, rouwborden en grafstenen opgenomen.

Het laatste hoofdstuk staat in het teken van nageslacht van Johannes Frederik Baumann. Hierin zijn alle nakomelingen vanaf het huwelijk in 1772 tot ongeveer 1940

Niet alleen de vele *Den Heijer's*, *Pronken* en *Jollen* zijn terug te vinden in dit boek, maar bijvoorbeeld ook de hele Katwijkse tak van de familie *Den Dulk*.

Een uitgebreide samenvatting van het 250 pagina's tellende boek is te vinden op de website:

<https://www.muzeescheveningen.nl/van-aken-naar-scheveningen-scheveningse-afstammelingen-van-karel-de-grote/>

De volledige namenlijst is in te zien op: **<http://www.hgvs.net/baumann.pdf>**

De kosten zijn € 22,50 (excl. porto) en het boek is te bestellen via: **[hgvs\(@ziggo.nl\)](mailto:hgvs@ziggo.nl)**

~~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*~*

De Kinderkolonie

"Tot een werkzaam leven opgeleid": De wezenopvang in Veenhuizen (1824-1859)

In "De Kinderkolonie" beschrijft Wil Schackmann de wezen, hun opzieners en de bestuurders. Op basis van uitgebreid onderzoek in het rijke Kolonie-archief wekt hij deze bijzondere geschiedenis tot leven.

In 1824 arriveren de eerste 'weezen, vondelingen en verlaten kinderen' in het kinderretablisement Veenhuizen. Hier moeten 's lands meest kansarme kinderen worden opgevoed tot nijvere landarbeiders. Er wonen er uiteindelijk in totaal zo'n 8600; steeds met z'n tachtigen op zalen van elk 4,7 bij 30 meter.

Het 'landbouwend weeshuis' is een initiatief van Johannes van den Bosch en de Maatschappij van Weldadigheid. Met veldwerk en fabrieksarbeid zullen de kinderen hun onderhoud en onderwijs bekostigen. Een waterdicht plan – althans, in theorie. De

"Barak 88" Dwangarbeid tijdens de Tweede Wereldoorlog in het Duitse Wildau,

Dit op 14 september jl. verschenen boek, is geschreven door Wout den Breems, voorzitter van de Historische Vereniging Vlaardingen. Hij schreef het boek over de dwangarbeiders in de locomotievenfabriek 'Schwartzkopff' in Wildau, ten Z-O van Berlijn, regio Dahme-Spreewald. Onder de ca. 275 Nederlanders bevonden zich ca.45 Vlaardingse mannen en jongens, waaronder zijn vader: Jo den Breems (1910-2000). Hij was er kok in het Hollandlager. Tijdens WO II moesten Nederlandse mannen zich melden voor de Arbeitseinsatz. Via het Gewestelijk Arbeidsbureau in Vlaardingen werden mannen en jongens uit de regio tewerkgesteld over heel nazi-Duitsland. Verschillenden kwamen zo in Berlijn-Wildau terecht. [*Ook uit de omgeving Pijnacker-Delfgauw werkten overigens mannen in Wildau.*]* Ondanks het zware werk en de lange dagen schetst het boek een beeld van een redelijk leven in de Arbeitslagers. Echter in het laatste oorlogsjaar was het geen pretje meer. Er was steeds minder werk in Wildau voor de ca. 10.000 dwangarbeiders en krijgsgevangenen uit heel Europa. Het voedsel werd steeds schaarser en men moest leven van watersoep, brandnetelsoep en een boterham per dag. "Te weinig om van te leven en teveel om dood te gaan" vertelde een van de geïnterviewden. In het boek staan meerdere herinneringen van oud arbeiders. Een uitgebreid reisverslag laat zien hoe de terugreis in april en mei 1945 verliep. Een groot deel van de reis werd te voet afgelegd. Er zijn veel foto's opgenomen, groepen mannen die poseren op de berg, het zgn. "Bovenlager"

Het boek van 64 blz. op A4 formaat, is uitgegeven door de Hist.Ver. Vlaardingen en ook verkrijgbaar via de boekhandel, de prijs is € 15,99. ISBN/EAN 978-90-75938-81-4.

Zie: <http://www.hvv-vlaardingen.nl/wildaubook>,

<http://www.hvv-vlaardingen.nl/nieuws/111> en

<http://grootvlaardingen.nl/nieuws/boek-barak-88-betoont-eer-aan-vlaardingse-dwangarbeiders-1.6520226>

* Dhr. Den Breems schrijft hierboven: *Ook uit de omgeving Pijnacker-Delfgauw werkten overigens mannen in Wildau*. Hij vermeldt bijv. een Kartenbrief geschreven uit Duitsland, aan T.van der Lugt, Noordeinde 59, Delfgauw, door ??P. van Wensveen??
Herkent u de namen, weet men van familie die daar verplicht gewerkt hebben, dan kunt u contact opnemen met de auteur per mail met: wcdenbreems@zonnet.nl of tel. 010-4346864

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

TENTOONSTELLINGSNIEUWS

Wonen in een Monument

Vanaf 1 oktober 2016 t/m half april 2017 vindt in "Het Tramstation" in Schipluiden de expositie 'Wonen in een monument' plaats. Zo'n twaalf monumenten van Midden-Delfland worden uitgebreid getoond, zoals de Hofwoning op 't Woudt, de voormalige

oliemolen Mercurius in Den Hoorn, de bakkerswoning van de familie Hoek in Schipluiden en de Dijkpoldermolen in Maasland.

Bekijk alvast een klein deel van de tentoonstelling online:

<http://www.tramstationschipluiden.nl/exposities/wonen-in-monument/>

Openingstijden van het museum “**Het Tramstation**” zijn: Woensdag, zaterdag en de eerste zondag van de maand van 14.00-16.00 uur.

Adres: Otto van Zevenderstraat 2, 2636 HV Schipluiden, tel.nr. tijdens openingstijden: 015-7370026.

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

Van wie ben jij er één?

Tentoonstelling in het Westlandsmuseum, Middel Broekweg 154 te Honselersdijk van 29 oktober t/m 26 februari 2017. Openingstijden: dinsdag t/m zondag van 13.00-17.00 uur.

Vanwege het 40-jarig jubileum organiseert de 'Studiegroep Genealogie Westland' een expositie waarin veel aandacht is voor oude Westlandse families en hun achtergronden.

Waar woonden en wat voor werk deden ze? En wat waren hun bezittingen?

In vitrines zijn bijzondere persoonlijke eigendommen te zien.

Meer informatie op **<http://www.genealogiewestland.nl/jubileum/>**

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

DIVERSEN

Transcriberen van (Franse) documenten

Gelezen op de [NGV-website](#):

Dhr. Leendert J. Joosse, emeritus predikant en Zeeuw van geboorte, die sinds kort NGV-lid is, biedt aan om behulpzaam te zijn bij het transcriberen van documenten. Hij is zeer bedreven in de Franse taal vanwege zijn genealogisch onderzoek waarvoor hij vele, o.a. Franse, documenten heeft getranscribeerd.

De stamboom van zijn moeder, familie Suurmond, heeft hij getraceerd tot in Frankrijk in de 15e eeuw en die van zijn vader tot in de Zeeuws-Vlaamse stad Hulst in de 16e eeuw.

De verhalen van/over zijn voorzaten staan inmiddels op zijn website **<http://www.ljjoosse.nl>** evenals de beide stambomen van *Joosse* en *Suurmond*.

Zie ook NGV-Nieuwsrubriek d.d. 6-10-2016:

<http://www.ngv.nl/Nieuws/homepage.php?action=ListItem&site=NGV&frams=n&ident=3156>

*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_*_**

Aan dit nummer werkten mee:

- Numismatische Kring Bloembollenstreek e.o., Postbus 238, 2160 AE Lisse.

De bestuurs- en redactieleden A.P.J. Käyser-van der Zee, G.J.L.M. Velders en L.P. Heurter.

Dit mededelingenblad is een uitgave van de NGV afd. Delfland en wordt gratis verstrekt aan de leden van de afdeling. Overige leden van de NGV kunnen het blad ontvangen door bijkomend lid te worden van onze afdeling. Voor niet leden van de NGV kost een abonnement € 9,50 (te betalen op Bankrekening NL69 INGB 0006 5546 20 t.n.v. NGV afd. Delfland in Pijnacker). Het blad verschijnt in de maanden maart, juni, september en december.

REDACTIE: L.P.Heurter, vacature.

Redactieadres: Wengéhout 96, 2719 KB Zoetermeer, tel 079-3617947

E-mailadressen redactie: lphtr@planet.nl en/of chkayser@planet.nl

Bijdragen voor een volgend nummer (getypt of per e-mail attachment, bij voorkeur in RTF) dienen in het bezit van de redactie te zijn op de 1ste van de maand voorafgaande aan de verschijningsdatum.

De redactie draagt geen verantwoordelijkheid voor de ondertekende stukken.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is toegestaan, echte rmet bronvermelding en onder toezending van een presentexemplaar aan de redactie.

Nabestellen losse nummers: mw. A.P.J. Käyser- van der Zee, Rommesingel 49, 2641 VG Pijnacker, tel. 015-3695422, e-mail: chkayser@planet.nl

BESTUUR VAN DE AFDELING DELFLAND

vz	ing. L.P. Heurter	Wengéhout 96	2719 KB Zoetermeer e-mail: lphtr@planet.nl	079-3617947
vice vz	A.P.J Käyser-van der Zee	Rommesingel 49	2641 VG Pijnacker e-mail: chkayser@planet.nl	015-3695422
secr	L.F. van der Linden	Antoon Coolenhove 14	2717 XH Zoetermeer e-mail: secretaris@delfland.ngv.nl	079-3410417
penn	A.P.J Käyser-vander Zee	Rommesingel 49	2641 VG Pijnacker e-mail: chkayser@planet.nl	015-3695422
lid	Mr. P.C. Kaiser	Rijswijkse Landingslaan 109	2497 BE 's-Gravenhage e-mail: legalkaiser@gmail.com	06-24912378
lid	G.J.L.M. Velders	Park Hoornwijk 42	2289 CZ Rijswijk e-mail: velders@xs4all.nl	070-3683302
lid	Ir. R. van Rooijen	Warmoesland 26	2635 LC Den Hoorn rovaroo@gmail.com	015-2126770
lid	Vacant			

CALS: De contactdienst in de vorm van CALS is opgeheven. Op 12 november 2015 hebben wij afscheid genomen van dhr. H.C. Ubink, die vele jaren de CALS functie heeft vervuld.

PR functionaris: G.J.L.M. Velders, Park Hoornwijk 42, 2289 CZ Rijswijk, tel. 070-3683302, e-mail: velders@xs4all.nl

Heraldische adviezen: E.B. van Rijn, Populierenhof 22, 2678 SJ De Lier, tel. 0174-514472, e-mail: eduardvanrijn@hetnet.nl

Homepage NGV afd. Delfland: <http://delfland.ngv.nl>
Twitter-account: http://twitter.com/NGV_DFL , en twitternaam: @NGV_DFL
Facebookpagina: <http://www.facebook.com/ngv.delfland>
Webmaster: Ir. R. van Rooijen, Warmoesland 26, 2635 LC Den Hoorn, tel. 015-2126770, e-mail: rovaroo@gmail.com

Welkom nieuwe leden: G.J.L.M. Velders, Park Hoornwijk 42, 2289 CZ Rijswijk, tel. 070-3683302, e-mail: velders@xs4all.nl

Carpooling: ing. L.P. Heurter, Wengéhout 96, 2719 KB Zoetermeer, tel. 079 3617947, e-mail: lphtr@planet.nl

Afdelingsbibliothecaris:
Boeken en tijdschriften: mw. J.B. Visser, Van Loostraat 14, 2582 XD 's-Gravenhage, tel. 070-3522894, e-mail: jbvissier@xs4all.nl (De catalogus staat op de afdelingswebsite.)

Genealogische Helpdesk: M.L.M. van der Stap, Schubertshof 59, 2402 GJ Alphen a/d Rijn, tel. 0172-420263, e-mail: hddadvert@mvadesta.nl

Helpdesk GDPPro + Vacant in de afdeling delfland

Afdelings erelid: A.P.J. Käyser-van der Zee

Index/inhoudsopgave mededelingenblad (dec.1991 t/m december 2014) te downloaden via de website.

